

SFi DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

PARALLELLE RETSOPFATTELSER I DANMARK

ET KVALITATIVT STUDIE AF PRIVATRETLIGE PRAKSISSER

11:37

ANIKA LIVERSAGE
TINA GUDRUN JENSEN

PARALLELLE RETSOPFATTELSER I DANMARK.
ET KVALITATIVT STUDIE AF PRIVATRETTLIGE PRAKSISSE BLANDT ETNISKE
MINORITETER

Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og integration

Undersøgelsens følgegruppe:
Ditte Wentzel, Integrationsministeriet
Farhwa Nielsen, Etnisk KvindeConsult
Hanne Petersen, Københavns Universitet
Hanne Stig Andersen, Integrationsministeriet
Margaretha Järvinen, SFI
Morten Iversen, Integrationsministeriet
Peter Michael Toft, Landsorganisationen af kvindekrisecentre

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978-87-7119-054-0
e-ISBN-nr.: 978-87-7119-055-7

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Hedda Bank
Oplag: 500
Tryk: Rosendahts – Schultz Grafisk A/S

© 2011 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's publikationer,
bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	SAMMENFATNING OG ANBEFALINGER	13
2	INTRODUKTION OG BEGREBSAFKLARINGER	29
	Parallelle retssystemer eller pluralistiske retsopfattelser?	30
	Muslimer eller etniske minoriteter med muslimsk baggrund?	32
	Eksisterende forskning på området	33
	Indholdsmæssige afgrænsninger	34
	Ægteskaber og skilsmisser i en kompleks virkelighed	35
	Nikah	37
	Skilsmisser – et retsligt dansk perspektiv	40
	Katolikker i Danmark	41
	Jøder i Danmark	43
	<i>Ægteskaber og skilsmisser blandt muslimer</i>	45
	Muslimsk ægteskabspraksis	47

	Muslimsk skilsmissepraksis	48
	Sammenfatning	50
3	METODE OG DATAINDSAMLING	53
	Metode: Kvalitative interview	53
	Indsamling af data	56
	Interviewform og databehandling	59
	Sammenfatning	60
4	INDGÅELSE AF ÆGTESKABER OG AF NIKAH-FORHOLD	61
	Vielser med danske retsgyldige virkninger	61
	Nikah uden danske retsgyldige virkninger	62
	Nikah tillægges stor vigtighed	65
	Sociale og religiøse årsager til nikah	66
	Nikah og geografisk mobilitet	67
	Imamer om vielser og indgåelse af nikah	68
	Tyrkiske diyanet-imamer og "dobbelte" vielser	69
	Tamiler: vielser som "forlovelser"	70
	Imamer: nikah-kontrakter og aftaler om "mahr"	71
	Tyrkiske diyanet-imamer og "dobbelte" vielser	73
	Andre erfaringer med nikah-kontrakter og aftaler om "mahr"	74
	Kun nikah og ikke vielse efter dansk ret	75
	"Kæreste-forhold" i par med etnisk danske piger	78
	Modstand mod flere samtidige nikah-forhold	79
	Ægteskaber for personer under 18 år uden for Danmarks grænser	81
	Senere vielser, når man får børn	82
	Store forskelle	82
	Sammenfatning	83
5	AT AFSLUTTE FORHOLD	85
	Typologi over skilsmisser og opløsning af nikah-forhold	85
	At være "helt gift"	87
	Tamiler – stærk modvilje mod skilsmisser	90

	Forskelle i syn på skilsmisser	91
	Frygt for udvisning	92
	"Helt skilt"	95
	Særlige forhold blandt personer med tyrkisk baggrund	96
	Særlige forhold blandt personer med somalisk baggrund	98
	Opløsning af nikah-forhold	99
	Gift efter dansk ret, men med opløst nikah	103
	Sammenfatning	105
6	"HALTENDE ÆGTESKABER": AT OPLØSE NIKAH-FORHOLD	107
	Hvornår er man "helt skilt"?	108
	Hvad betyder mænds underskrift på en skilsmisse?	109
	"Shopping" mellem imamer	112
	Mægling – set fra imamernes side	114
	Pres fra andre til "talaq"	117
	Pres til mægling	118
	Udfordringer for kvinder	120
	Tvangsopløsning af nikah-forhold	122
	Variierende muligheder for hjælp fra imamer	123
	Sammenfatning	125
7	IMAMERS INTERNE SAMARBEJDE OG KONTAKT TIL MYNDIGHEDER	127
	Imamers autoritet og sårbarhed	128
	Samarbejde mellem imamer	129
	Samarbejde med myndigheder i Danmark	132
	Samarbejde med udlandet	133
	Erfaringer fra andre lande	134
	Sammenfatning	137
8	ØKONOMISKE UDREDNINGER, FORÆLDRE-MYNDIGHED OG RETSSTATUS I UDLANDET	139

"Mahr" – kvinders krav eller ...?	140
At "købe sig fri" af nikah-forhold	145
Økonomiske problemer i forbindelse med opløsning af nikah	148
Forældremyndighed og børn	149
Børnebortførsler til muslimske lande	151
Problemer i andre lande ved manglende opløsning af nikah	155
At rejse sager i oprindelseslande	156
Om anerkendelse af retsstatus i andre lande	158
Bredere strafferetslige problemstillinger	159
Sammenfatning	160

9	FORHOLD OMKRING ARV	163
----------	----------------------------	------------

Familiestridigheder om fordeling af arv	164
Reststatus og samspil med arveforhold	166
Sammenfatning	167

EPILOG	169
---------------	------------

LITTERATUR	173
-------------------	------------

SFI-RAPPORTER SIDEN 2010	185
---------------------------------	------------

PARALLELLE RETSOPFATTELSER I DANMARK

ET KVALITATIVT STUDIE AF PRIVATRETLIGE PRAKSISSER

Der har i de senere år været en del debat om "parallelsamfund" i Danmark. Denne rapport belyser brugen af religiøst-retlige principper og instanser, primært – men ikke udelukkende – blandt etniske minoriteter med muslimsk baggrund. Undersøgelsen fokuserer på, hvordan "nikah"-forhold (ofte omtalt som "muslimske ægteskaber") indgås og afsluttes, og på de roller, imamer kan spille her. Den inddrager desuden viden om lignende principper blandt mere etablerede religiøse mindretal som katolikker og jøder.

Undersøgelsen viser bl.a., at der ikke findes et entydigt "parallelt retssamfund", men fx mange opfattelser af betydningen af en nikah-opløsning i forhold til en dansk skilsmisse. Religiøst-retlige principper spiller tilsyneladende en mindre rolle i forhold til forældremyndighed, mens principper om fordeling af arv kan udløse familiekonflikter.

Rapporten konkluderer blandt andet, at praksisserne ikke lægger op til større lovindgreb, da de især vedrører religion og forhold inden for familier. Indsatsområder kan derimod være videns- og kompetenceopbygning, dialog samt sociale initiativer.

Rapporten er bestilt og finansieret af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration og bygger på et omfattende kvalitativt interviewmateriale.